

УДК 330.341.1

І. Нетреба, канд. екон. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто особливості інформаційно-технологічного забезпечення інноваційної діяльності підприємства, визначено фактори, що впливають на впровадження та використання інформаційних технологій для підтримки інноваційної діяльності, а також основні переваги від використання системи інформаційного забезпечення інноваційних процесів на промисловому підприємстві.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал підприємства, інформаційні технології, інформаційне забезпечення, система інформаційної підтримки інноваційної діяльності підприємства.

В умовах постійних економічних змін, яких зазнають ринкові суб'єкти господарювання, інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку і підвищенню результативності діяльності. У зв'язку з переходом вітчизняної економіки до інноваційної моделі розвитку, значно зростає роль комплексного аналізу інноваційної діяльності промислових підприємств з використанням своєчасних і достовірних даних, забезпечення яких є завданням системи інформаційної підтримки інноваційної діяльності на підприємстві.

В економічній літературі можна побачити багато праць, які присвячені проблемам інноваційної діяльності та розвитку промислових підприємств. Ці питання досліджували такі науковці, як І. Алексєєв, І. Балабанов, В. Белінська, В. Геєць, Н. Гончарова, О. Жилінська, М. Кондратьєв, О. Кузьмін, О. Лапко, Р. Фатхутдинов, Д. Черваньов, О. Ястремська, В. Бернс, П. Хавранек, Г. Бірман, С. Шмідт, А. Шпітгоф, Й. Шумпетер. Водночас проводяться дослідження стану та перспектив впровадження інформаційних технологій на мікроекономічному рівні Л. Бакаєвим, Я. Берсуцьким, В. Гужою, В. Ситником, М. Татарчуком. Однак дослідження, пов'язані з інформаційним забезпеченням управління інноваціями у промисловості, мають фрагментарний характер і не висвітлюють у повному обсязі цю актуальну проблему.

Більшість як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, що досліджували питання інформаційного забезпечення інноваційних процесів на підприємстві, не приділили належної уваги проблемам системного дослідження складових системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, особливостям організації впровадження і використання інформаційного забезпечення інновацій для прийняття рішень на різних рівнях управління, обґрунтування факторів, що впливають на вищезазначені процеси.

Метою статті є узагальнення теоретичних засад та деяких практичних аспектів інформаційного забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення процесів інформатизації інноваційних процесів на мікроекономічному рівні.

У сучасних умовах господарювання інформаційне забезпечення управління повинно бути реалізоване шляхом використання технічних засобів і продуктів інтелектуальної праці, поєднання цих двох складових становить основу створення та розвитку інформаційних технологій. Взаємодія з такими факторами виробництва як капітал, праця наука, інформація виконує роль основного елемента продуктивних сил. Представлене у формалізованому вигляді, придатному для практичного використання, концентроване вираження наукових знань, відомостей і практичного досвіду, що дає змогу раціонально організувати часто повторюваний процес передачі та отримання інформації, є інформаційною технологією [7, с. 15]. Аналізуючи роль інформаційних технологій у функціонуванні та розвитку промислових підприємств, можна зробити висновок про те, що значущість інформатизації у майбутньому буде інтенсивно

зростати. Оскільки саме якість, достовірність та своєчасність інформаційного забезпечення впливає на кінцевий результат інноваційної діяльності, реалізація інформаційної підтримки діяльності суб'єктів господарювання через впровадження і використання сучасних інформаційних технологій має стратегічне значення. Цю тезу можна пояснити рядом наступних положень: інформаційні технології дають змогу активізувати та підвищити ефективність використання наявних інформаційних ресурсів підприємства і знайти потенційні напрямки підвищення якості інноваційної продукції. Поширення та використання інформаційних ресурсів найчастіше виступає у вигляді застосування у практичній діяльності наукових знань, що може набувати різних форм: відкриття, винаходи, інноваційні технології, передовий досвід, що, у свою чергу, створює умови для отримання економії інших видів ресурсів. Також використання інформаційних систем сприяє оптимізації інформаційних потоків на промисловому підприємстві забезпечуючи якісний обмін даними між керівником та підлеглим на різних етапах виробництва інноваційного продукту [3; 4; 5].

Нині інформаційна система розглядається як система управління інноваційним проектом, яка тісно пов'язується із системами збереження та видачі інформації, а також із системою, яка може в процесі управління забезпечити обмін інформацією [6, с. 86]. У роботі О. Ю. Вінничука [2, с. 65] зазначено, що інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства – це форми, методи та інструменти управління інформаційними ресурсами, які необхідні для стабільного функціонування та ефективного реалізації напрямів розвитку підприємства. Як зазначає у своєму дослідженні Я. Васюковська, інформаційна підтримка розглядається як комплекс заходів, що містить інформаційну базу інновацій, яка полегшує пошук необхідних відомостей для забезпечення інноваційного процесу; актуалізацію інформації про існуючі наукові розробки в інших організаціях; сприяння трансферту технологій та залученню інвесторів [1, с. 18].

На наш погляд, системою інформаційної підтримки інноваційних процесів на підприємстві – це система управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, що дає змогу апарату управління приймати обґрунтовані рішення у сфері інноваційної діяльності на основі якісної та достовірної, повної та своєчасної інформації, яка надходить за допомогою сучасних інформаційних технологій. Така система забезпечує ведення оперативного бухгалтерського і управлінського обліку та будується на основі єдиного інформаційного простору, охоплюючи і координуючи всю сукупність інноваційних процесів, що відбуваються на підприємстві.

Процес оперативного управління інноваційною діяльністю здійснюється за допомогою системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, яка за визначенням у певні моменти часу станом системи управління вносить корективи в процес управління за допомогою управлінських впливів і визначає необхідність додання у процес виробництва інноваційної продукції матеріальних і людських ресурсів; прями зв'яз-

ки у системі характеризують управлінські впливи на керовану підсистему управління. Система інформаційно-забезпечення інноваційної діяльності формує та розраховує на певний момент часу показники ефективності і критерії досягнення цілей інноваційної діяльності, що повинні бути проаналізовані керівниками підприємства, а зроблені висновки – представлені зовнішнім зацікавленим сторонам, зокрема замовнику та інвесторам. Таким чином, виділимо основні складові системи інформаційної підтримки інноваційних процесів: база даних ресурсного забезпечення різних етапів інноваційної діяльності, показники оцінювання ефективності інноваційної діяльності, дані, що характеризують ступінь реалізації стратегії інноваційної діяльності підприємства, показники оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

Результатом впровадження сучасних інформаційних технологій для управління інноваційними процесами на підприємстві мають стати:

1. Формування даних, що використовуються у прийнятті управлінських рішень щодо розробки, реалізації та коригування стратегії інноваційної діяльності підприємства.

2. Створення єдиного інформаційного простору з метою налагодження оперативного планування діяльності машинобудівного підприємства, оптимізації внутрішньої облікової політики, перевірки та ідентифікації документів, в тому числі формування всіх обліково-звітних, планово-розпорядничих, конструкторсько-технологічних та інших форм і видів внутрішніх документів підприємства.

3. Управління інформаційними потоками для посилення конкурентних переваг підприємства.

4. Використання математичного інструментарію для розрахунку та співвідношення економічного, науково-технічного, соціального, екологічного ефектів від здійснення інноваційної діяльності (за певний період часу).

5. Побудова та аналіз економіко-математичних моделей, що враховують вплив факторів зовнішнього оточення на впровадження інновацій промисловим підприємством.

6. Розробка пропозицій щодо вдосконалення інноваційної діяльності на основі впровадження та використання сучасних програмних продуктів.

7. Створення та можливість поповнення бази даних наукових ідей, винаходів і розробок фундаментального та прикладного характеру.

8. Забезпечення доступу до зарубіжних баз даних, що містять вичерпну інформацію про інновації у відповідній галузі промисловості.

9. Забезпечення доступу до інформації для реальних та потенційних інвесторів, зокрема, надання необхідних інформаційних матеріалів про виконані роботи на різних етапах інноваційної діяльності підприємства і перспективи подальших зрушень у цьому напрямі.

10. Розповсюдження у зовнішнє середовище інформації про інноваційні зміни на підприємстві, що харак-

теризує його інноваційний розвиток та підтверджує його сприйнятливість до можливих майбутніх змін.

11. Формалізація інформації таким чином, щоб вона була зручною для використання в електронному вигляді працівниками підприємства, що задіяні на різних етапах інноваційної діяльності підприємства.

12. Забезпечення менеджерів різних рівнів управління необхідними даними для прийняття управлінських рішень у сфері інновацій, що сприятиме підвищенню ефективності виконання ними загальних і спеціальних функцій менеджменту у сфері інноваційної діяльності.

Таким чином, використання інформаційних технологій для підтримки інноваційних процесів підприємства сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства, в основу якої покладені інтенсивні фактори розвитку – знання, інформація, сучасні технології обробки і передачі даних.

Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності є необхідною умовою прийняття своєчасних рішень апаратом управління промислового підприємства. Якісна інформаційна підтримка інноваційних процесів дає змогу отримувати необхідні специфічні дані внутрішнім користувачам, що задіяні на різних етапах виробництва наукомісткої продукції. З іншого боку – це можливість надання загальної інформації – консолідованих звітів про витрати зовнішнім інвесторам, що зацікавлені у результатах інноваційної діяльності, а також один зі шляхів залучення нових капіталовкладень у діяльність підприємства. Визначені фактори, що впливають на впровадження систем інформаційної підтримки інноваційних процесів, а також представлені етапи, за якими повинно здійснюватися впровадження та використання систем, дали змогу виявити та сформулювати переваги від використання систем. Одним із напрямів подальших досліджень є встановлення взаємозв'язку між якісним інформаційним забезпеченням та підвищенням конкурентоспроможності інноваційної продукції промислових підприємств.

Список використаних джерел

1. Васюковська Я. Інформаційна підтримка інноваційного розвитку промислових підприємств / Я. Васюковська // Схід. Економіка. – 2012. – № 2 (116). – С. 17–20.
2. Вінничук О. Ю Деякі підходи до формування інформаційних ресурсів підприємства / О. Ю. Вінничук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2011. – Вип. II (42). – Ч. I. – С. 64–70.
3. Кузьмін О. Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність: [монографія] / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. В. Тувакова, А. Я. Кузнецова. – Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
4. Міждисциплінарний словник з менеджменту: навч. посіб. / [за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської]. – К.: Нічлава, 2011. – 624 с.
5. Мних О. Б. Інтелектуальний капітал і його роль у формуванні вартості машинобудівного підприємства та інноваційної діяльності / О. Б. Мних // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика. – 2008. – № 6 (23). – С. 154–169.
6. Райчева О. Створення інформаційної системи інноваційної інфраструктури у межах регіону / О. Райчева // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 1. – С. 86–92.
7. Широков Л. А. Інформаційні технології в економіці: учб. посіб. [для студ. вузів] / Л. А. Широков. – М.: МГИУ, 2002. – 251 с.

Надійшло до редколегії 17.10.12

И. Нетреба, канд. экон. наук, асист.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье рассмотрены особенности информационно-технологического обеспечения инновационной деятельности предприятия, определены факторы, влияющие на внедрение и использование информационных технологий для поддержки инновационной деятельности, а также основные преимущества использования системы информационного обеспечения инновационных процессов на предприятии.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, инновационный потенциал предприятия, информационные технологии, информационное обеспечение, система информационной поддержки инновационной деятельности предприятия.

I. Netreba, PhD, Assistant Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE INTRODUCTION OF INFORMATION SUPPORT INNOVATION SYSTEM IN THE ENTERPRISE

The article considers the characteristics of information technology innovation enterprises, the factors that affect the implementation and use of information technology to support innovation and the main advantage of the information system of innovative processes in the enterprise.

Keywords: innovation, innovation development, innovation potential business, information technology, information management, information support system innovation enterprise.